

Slamdiskussionsgruppen

Avlopp & Kretslopp 2002

Epostlista:

hepa@sb.luth.se

erik.isacson@sundsvall.se

Jorgen.Måhlgren, Nynäshamns kommun,

e-mail uppgift saknas

annika.svensson@o.lst.se

malin.lundskog@gryaab.se

jessica.niskanen@svenska-mineral.se

adina.gralls@w.lst.se

hanna.wimander@vaing.se

Arne Andersson, Skurups kommun,

e-mail uppgift saknas

leif.a.svensson@vastervik.se

margaretha.bengtsson@tsm.dom.se

anna-stina.paledal@e.lst.se

johanna.weglin@ovanaker.se

anna.berggren@tf.katrineholm.se

claes.wisländer@tf.katrineholm.se

christopher.gruvberger@malmo.se

goran.nilsson@movium.slu.se

jan-olof.arvidsson@tsm.dom.se

margareta.mizgakewicz@scc.se

bengt.ekstrom@skanska.se

alexandra.hellsten@botkyrka.se

maria.lindberg@eskilstuna.se

lars-olof.edstrom@haggve.se

per.soderquist@trelleborg.se

paul.andersson@simrishamn.se

steen.nielsen@hedeselskabet.dk

Kurt Ståhl, Statens VA-nämnd, e-mail uppgift saknas

ulf.e-nilsson@epost.lycksele.se

petra.wilhelmsson@svedala.se

lisa@ieh.se

arne.lindahl@wieco.se

magnus.rosenberg@ostersund.se

anders.hagevi@ragnsells.se

maria.ivarsson@krets.goteborg.se

daniel.strae@wrs.se

Gruppen utgjordes av 35 deltagare, fördelade på 16 kommuner, 3 länsstyrelser, Stockholms Tingsrätt, Statens VA-nämnd, 8 privata företag, samt 2 högskolor/universitet. Diskussionsledare var Ola Palm, JTI, som biträdades av Daniel Stråe, SwedEnviro Consulting Group.

Var och en av deltagarna fick föra fram sin mest angelägna frågeställning. Sedan genomfördes en omröstning på förslagen som kommit fram, varpå gruppen bestämde sig för att prioritera de sex frågeställningar som fått flest röster. Diskussionen kom att vandra fram och tillbaka mellan dessa frågor. I nedanstående sammanfattning har inläggen därför ordnats efter fråga istället för i kronologisk ordning.

Gruppens frågeställningar i prioritetsordning:

Röster	Fråga	Röster	Fråga
25	Framtida tekniska lösningar, små och stora anl.	3	Globalt perspektiv
13	Avsättning	3	Kompost vs hygien
12	Ansvaret	3	Slamförbränning
11	Kortsiktig hantering	2	Begreppet "Slam"
8	Är slam en resurs?	2	Kemiska risker
6	Danska erfarenheter (vassbäddar)	2	Vad orsakade egentligen slamstoppet?
5	Kvalitetssäkring av jord och slam	-	Tekniska ändamål för fosforreducerat slam
4	Kostnad	-	Utveckling av källkontroll

Framtida tekniska lösningar, små och stora anläggningar

- Det finns tillfredsställande tekniska lösningar framtagna idag.

- Det behövs ett bättre beslutsunderlag. Någon måste ges ansvaret att sammanställa och utvärdera kunskapsläget, dels för bästa kortsiktiga hantering och dels för att slammet i framtiden ska kunna nyttjas som en resurs. För slammet är en resurs.
- Vi måste veta att det vi satsar på håller hela vägen, att det finns en säker avsättning. För det krävs att alla aktörer är med i processen.
- Det krävs mer grundforskning. En guide med goda exempel vore bra.
- Vi måste fråga oss vad vi vill utvinna ur slammet.
- Först måste vi fråga oss vad vi ska *använda* det till. Vi måste också fråga oss vart de ej utvunna resterna ska ta vägen. Det behövs kretslopp för alla ämnen.

Avsättning

- Det finns avsättningsmöjligheter inom jordbruket för slam idag. Bönderna är positivt inställda, även LRF-bönder.
- Det har uppstått en marknad för slammet inom andra områden än jordbruket. Bl. a för återställande av mark/gröngöring av ytor (t ex Boliden).
- Kortsiktiga lösningar kan vara golfbanor, förbränning, spridning på skogsmark och lokala lösningar.
- Det borde finnas risker (t ex för grundvattenpåverkan) med slam användning även på andra håll än inom jordbruket.
- Slammet är åtminstone inte en resurs för *jordbruket*.
- Det är skillnad mellan små och stora verk. Därför bör man se olika på slammet från dem. De ekonomiska förutsättningarna är dessutom helt olika. Om slam från små och stora verk måste hanteras på samma sätt innebär det långa transporter från de mer perifert lokaliserade små verken till det centrala verket där den tekniska slambehandlingen troligtvis lokaliserar.
- Det finns jordbruksmarker i Skåne där det pågått slamspridning i 20 år utan några som helst tecken på negativa effekter.
- 20 år är för kort tid för att man säkert ska kunna veta att det inte leder till någon påverkan på grundvattnet. Det kan ta mer än 50 år innan man ser effekterna.

Ansvar för slamfrågan

- EU är den naturliga ansvarstagaren i slamfrågan.
- Kommunerna har tagit sitt ansvar genom VAV. Nu är det statens och naturvårdsverkets tur. Inkomsterna från deponiskatten borde kunna utnyttjas.
- EU borde ha ett intresse. Slamproblemet gäller ju alla EU:s medlemmar. Svenska lösningar borde vara av intresse för hela EU.
- Det behövs en vattenmyndighet. Den skulle kunna ta på sig ansvaret för slamfrågan.
- Ansvaret faller på producenterna.

Danska erfarenheter (vassbäddar)

- I Danmark har man satt målsättningen att 50-60 % av fosfor ska återföras till jordbruket. För att nå dit har man bl. a infört avgifter på icke kretsloppsanpassade lösningar. Dessa avgifter ökar successivt ju längre tiden går. Idag återförs ca 50 %. I Danmark är det framförallt tre aspekter kring slammet som debatterats:

- 1) Tungmetaller. Detta var ett problem tidigare men läget är bättre nu. Man har kommit tillrätta med de tidigare höga halterna.
- 2) Hygieniska risker. Har undersökts, även ur arbetsmiljösynpunkt. Smittämnesreduktionen är god. Anses inte vara något problem.
- 3) Organiska miljögifter. Har undersökts. Det sker en nedbrytning av dessa ämnen. Kraven (motsvarande naturvårdsverkets) uppfylls.

- Det hörs rykten om avgifter även i Sverige i framtiden. Det vore önskvärt med större tydlighet från naturvårdsverkets sida om vad som väntar.
- Deponiskatten fungerar inte på grund av "kryphålen" som finns idag.

- I Danmark finns 120 anläggningar med vassbäddar för slambehandling. Den största är dimensionerad för ca 120 000 personekvivalenter (pe). Inga kemikalier tillsätts. "Slamflisen" som bildas sprids efter 10 år på åkermark. Kraven sätts redan på det inkommande, oavvattnade slammet som måste klara alla uppsatta gränsvärden (motsv. SNV:s).

Nätverk

- Det skulle vara intressant med ett nätverk där flera olika aktörer är med, t ex både representanter för LRF och enskilda bönder.

Obesvarade följdfrågor som kom fram under diskussionen:

Varför är det så stor skillnad mellan böndernas och LRF:s syn?

Varför har Arla olika policy i Sverige och Danmark rörande slam på jordbruksmark?

Kommer det avgifter på icke kretsloppsanpassade lösningar även i Sverige framöver?

Konkreta förslag som kom fram under diskussionen:

En exempelguide med goda exempel på slamhantering/behandling från olika platser runt om i landet (världen)!

Vid pennan
Daniel Stråe